



JOSEPH CARDINAL MINDSZENTY

Németh Nándor, P1

zoló ex librise, s egy, a bíboros amerikai látogatását felidéző alkalmi grafikája mellett még a művész hét kisgrafikáját mutatja be. A folyóirat idei első számában pedig szerkesztőnk, *Bordás Ferenc* kisgrafikai munkásságát tekinti át, amelynek érdekessége, hogy annak fehérvári vonatkozásai is vannak. 1941-ben a Vörösmarty Irodalmi és Művészeti Társaság – amelynek Bordás Ferenc is tagja volt – rendezett kiállítást a helyi múzeumban, ahol bemutatták képgrafikai sorozatát, s a kiállítás meghívójának a címlapján is az ő fametszete (op. 305.) látható. Kevésbé ismert, hogy Bordás a hadifogságból való hazatérése után Székesfehérváron telepedett le, ahol Pallay Józseffel és Áron Nagy Lajossal a képzőművészeti szabadiskolát vezette 1951-ig, ekkor Budapestre költözött. A tanulmányt a folyóiratban közölt 14 ex libris, alkalmi grafika illusztrálja. Bízunk benne, hogy a folyóirat a továbbiakban is lehetőséget nyújt majd a kisgrafika sajátos értékeinek a bemutatására.

A.A.

## KÖNYVESPOLC

### MAGYAR RÉGIÓK ÜZENETEI

*Két színes, rangos, nagyon szép képzőművészeti albumot ajánlok az érdeklődők figyelmébe, amelyek két magyar régió: Debrecen és környéke, valamint Békéscsaba és vonzásköre művészeti életét, illetve alkotóit, képzőművészeit ismertetik meg az olvasókkal. Amellett, hogy forgatásuk komoly esztétikai élmény és élvezetes barangolás a festészet és a grafikai műfajok világában, egyúttal hasznos lexikológiai munkák is. Megismertetnek bennünket korunk művészeivel, olyan kitűnő, vagy sajátosan egyéni látásmódú és stílusú művészekkel is, akik nincsenek ugyan az általános érdeklődés középpontjában, nem a fővárosban élnek, egy-egy város, táj, régió, esetleg műfaj és technika képviselői, de meghatározó, tehetséges alkotók. Most valamennyiüknek olvashatjuk itt pontos egyéni és alkotói élet-rajzát.*

### GRAFIKUMMŰVÉSZEK AJTÓSI DÜRER EGYESÜLETE, DEBRECEN, 2000–2005

(Tanulmány + katalógus)

Megjelentette megalakulásának 5. évfordulójára  
a Grafikumművészek Ajtósi Dürer Egyesülete,  
Debrecen, Onix Nyomda, 2005. p. 80.

A sötét-olajzöld karton borítójú, szinte tökéletes technikai kivitelű kiadvány három részből áll: az első, mindössze hatoldalnyi bevezető rész fontos információkat tartalmaz, az Egyesület bemutatkozását szolgálja. A második részben *dr. Éles Csaba* rövid, tömör tanulmányban foglalja össze a debreceni grafikai iskolák és csoportosulások történetét, majd a harmadik, legterjedelmesebb fejezet mutatja be a grafikumművészeket és munkásságukat.

Az előzéklapon találjuk a Dürer Egyesület tagjainak, mintegy harminc művésznak a névsorát, majd ennek hátlapján az impresszum adatokat. A következő oldal pedig az egyesület névadója és körelnöke, *Várkonyi Károly* grafikumművész emlékének adózik, közölve nagyobb méretű portré-fotóját, aki sajnos már a megalakulás után egy esztendővel, 2001-ben, nyolcvannyolcadik évében eltávozott az élők sorából. Ezt követően Debrecen város polgármestere, Kósa Lajos köszönti a jubileumát ünneplő egyesület valamennyi alkotóját, ebből idézzük a következő sorokat: „A művészeti csoportok megalakulásával a közösségi élet új színterei alakultak ki Debrecenben és környékén is, tevékenységükkel színesítik, gazdagabbá teszik a régióban élők művelődési lehetőségeit. A Grafikumművészek Ajtósi Dürer Egyesülete 2000 őszen alakult meg Debrecenben. Az egyesület tagjai között található a nagy generáció néhány még élő, jeles képviselője: Józsa János, László Ákos, Szilágyi Imre, és a ma tevékeny középnemzedék, illetve a hozzájuk kapcsolódó fiatal, de tehetséges grafikusok csoportja. Az évek során egyre erősödő társaság mára igazi művészeti közösséggé formálódott.

Debrecen évszázados hagyományokkal rendelkezik a művészetek terén, távoli vidékekre való kihatása a Református Kollégium közvetítésével történt. A történelem során sokat változott városunk arculata, és a hajdani poros kisváros az utóbbi évek dinamikus fejlődése révén sokszínű, pezsgő nagyvárossá vált napjainkra. A debreceni grafika gyökereit a Kollégium falai között kell keresni. Innen indult el hódító útjára a kollégiumi rézmetsző diákoktól Gáborjáni Szabó Kálmánon át a ma élő kortárs művészekig. Az egyesület céljai között szerepel a régi grafikai hagyományok ápolása, illetve az új kihívások, a számítógépes grafika alkalmazásáig. A művészek legjobb alkotásait az elmúlt öt évben két albumban mutatták be... A csoport az elmúlt évek során a nemzetközi megmérettetést is vállalta, így kiállításuk volt Varsóban, illetve a németországi Paderbornban.”

A könyv következő „fejezete” *dr. Éles Csaba* kandidátus, egyesületi tag adatokban gazdag, összefoglaló tanulmányát tartalmazza a magyaron kívül még angol és német nyelven is *A gyökérezettől a lombkoronáig* címmel, amelynek alcíme: *Bevezetés a debreceni grafikai művészetek történetébe*. Vizsgálja és részletesen elemzi Debrecen város művészeti hagyományainak kialakulását, konkrétan 1538-tól, amikor a kultúra történetében meghatározó szerepet betöltő Református Kollégiumot megalapították. Innen egyenes vonalú a fejlődés a huszadik század első felében, 1935-ben létrejött *Ajtósi Dürer Céhig*, amely a *Magyar Exlibris* folyóiratot is megjelentette. Ezt a hagyományt éleszti újra a *GADE* (Grafikumművészek Ajtósi Dürer Egyesü-

lete), mára már harminc alkotóművész taggal; s a betűrendes névsorban utolsóként, de nagy örömnkre Egyesületünk, a KBK neves tagjával, *Vincze László*val, aki eredeti, egyéni stílusú grafikai, tusrajzai, vegyes technikákat is alkalmazó metszetei mellett pompás ex libriseket is készít.

A kiadvány harmadik, legterjedelmesebb része, az úgynevezett KATALÓGUS bemutatja az Egyesület minden tagját, alfabetikus sorrendben, két-két teljes oldal terjedelemben. Ebből az első lapoldal a művész portréfotóját, egyesületi tagságait, kapott díjait, kitüntetéseit és kiállításait sorolja fel; a lap alsó felében négy munkáját mutatja be kisméretű reprodukcióban, a teljes szemközti oldal pedig egy ötödik művet nagyobb méretben, s valamennyit eredeti színekben.

Végül két lapoldal *Pillanatképek az Egyesület életéből* címmel, nagyon ötletesen, mintegy száz fényképből készített montázst közöl. A grafikai művészethez méltóan, a technikai és esztétikai vonatkozásban is magas színvonalat jelentő kiadvány 1000 példányban jelent meg, ebből 200 darab táblalaborítóval, utalva reprezentatív célokra is.

### BÉKÉSCSABA A FESTŐK SZEMÉVEL

Huszonnyolc alkotó negyvennégy műve Békéscsabáról.

Kiadja: Békéscsaba Megyei Jogú Város Önkormányzata,  
Békéscsaba, 2006. p. 91.

Az előzően bemutatott debreceni kiadványhoz sok vonatkozásban hasonló, színes békéscsabai albumról is elsősorban azt állapíthatjuk meg, hogy híven az ottani, immár történelmi és klasszikus nyomdai hagyományokhoz, a keménynyomtatás, kiváló minőségű papírra és magas technikai szinten készített könyvet csak dicsérni lehet; élvezet kézbe venni és lapozgatni. Kitűnő kezdeményezése volt az Önkormányzatnak, hogy pályázatot írt ki a szintén komoly művészeti múlttal rendelkező város kortárs alkotó művészei számára, városukat tükröző művek alkotására. A könyvet bevezető előszóban *Velkey Gábor* alpolgármester azt vallja: „Nagy vállalkozásba fogott Békéscsaba, amikor elhatározta, hogy az érzésekkel, hangulatokkal, emlékekkel együtt talán egy teljesebb arcát mutatná meg a világnak. Nemcsak az ünnepi díszbe öltözött főteret, nemcsak a legszebb pillanatokot, hanem a mindennapokat, a „hátsó udvarokat” is, ahogy az itt élők látják, használják, „átélik” Békéscsabát. Ez is objektív kép, csak a szubjektumon átszűrte, az egyén által átélt városkép, aminek megjelenítéséhez nem is találhatnánk érzékenyebb személyeket, mint a Békéscsabán élő képzőművészek. A művész ugyanis másként és máshogy lát, mint mi, köznapi emberek. Látja azt is, amit mi csak legfeljebb érzünk, és nemcsak látja, hanem a művészet eszközeivel be is tudja mutatni... Annyira más szemmel látnak ők, hogy elvarázsolva ismerünk rá egy-egy középületre, parkrészletre, facsoportra, amely mellett naponta rohanunk el, és amely fel sem tűnt nekünk, vagy ha láttuk is, szépek sohasem gondoltuk.”

Amint fentebb említettem, az album felépítése hasonló a debrecenihez: az alkotók név szerinti betűrendben követik egymást, két-három, kivételes esetben négy lapoldal terjedelemben. Az első oldalon olvashatók a művész személyi és alkotói életrajzának adatai: címe, képzettsége, tanítómesterei, kiállításai, kitüntetései, portréfotója, valamint az általa írt 15-20 soros személyes vallomása életéről, művészetéről. A következő 1-2 lapoldalon ezt követi egy-két műalkotásának színes reprodukciója.

Nagy örömmel találtuk a könyvben egyesületünk, a Kisgrafika Barátok Köre egyik régi grafikasművész tagjának, *Moskál Tibornak* a bemutatkozását, aki a *Csabai Életfa nyugdíjsház* című linómetszetével képviseli a grafikai műfajokat. A csabai művészek többsége, az itt szereplők közül összesen tizenhét fő csak festéssel foglalkozik, nyolc fő több műfajban, így a grafikában és az alkalmazott grafikai technikákban is otthonosan érzi magát. Összesen csupán hárman kimondottan grafikusok, Kállai Júlia, Lonovics László és Moskál Tibor, és csak e legutolsó az egyetlen képviselője az ex libris műfajának is.

A kötet legidősebb mestere az immár 87 esztendő Dr. Simon József festő, a legfiatalabb az öt éve végzett, és azóta Békéscsabán rajztanár Csobai Elena. Fájó szívvel vesszük tudomásul, hogy a régió egyik legtehetségesebb, nagy hatású és népszerű művésze, *Slezák Lajos*, aki az albumban még szerepel képeivel, 2005. október 22-én, 54 éves korában elhunyt, azon az estén, amikor önálló kiállításának megnyitója lett volna Békéscsabán.

Élményt jelent találkozni a város és környéke színes, izgalmas világával, a huszonnyolc alkotó szemével nézni e jellegzetes tájat. A kötet hátsó borítóján olvasható *Ván Hajnalka* csabai művészettörténész összegző vallomása: „A Békéscsabáról készült kiadvány olyan, mint a város maga. Az album elkészítéséhez kiírt pályázaton részt vett rajztanárok illetve alkotóművészek mást-mást örökítettek, mutattak meg otthonukból, különböző kidolgozottsággal, kvalitással, amilyen otthonunk is. Végiglapozva a könyvet, az ember egy verset kezd mormolni magában: Nem tudhatom, hogy másnak e tájék mit jelent... – Nekünk szeretett városunk képei láthatók a lapokon”.

K.Z.

### WOJCIECH ŁUCZAK RÉZMETSZETEI

Kiállítási katalógus, Varsó, 2003.

A címben szereplő lengyel grafikasművész 1946-ban született. Mintegy 450 fa- és rézmetszetű könyvjegy szerepel életművében. Ezek közül nyolcvan darabot tesznek ki rézmetszet-technikával készült alkotásai. Ez utóbbiak időrendi felső-



Wojciech Luczak, 2001, C2

rolását tartalmazza a katalógus. Benne csillaggal jelölték meg azt a mintegy 20 alkotást, mely a varsói Nyilvános Könyvtár kamarakiállításán látható volt.

A 16 oldalas kiadvány előszavában *Janina Saffarini* méltatja a hazájában jól ismert, köztiszteletben álló mestert, akinek jelképekkel teli művészete szellemi rokonságot mutat a nagy előd, Jakubowski alkotói világával.

*Soós Imre*

#### Emlékkötet Vilho Askola finn művésztől

*Leila Lehtiranta* újságíró legutóbbi budapesti látogatása alkalmából ízléses kiállítású, kemény kötésű könyvvel lepte meg barátait. A KBK könyvtárban is megtalálható, 140 oldalas kötet a címben szereplő művész emlékére készült, szerkesztését és formába öntését kedves finn barátnőnk, Leila végezte.



*Vilho Askola* 1906-ban született Szentpéterváron. Családja 1919-ben átköltözött Helsinkibe, de a művész élete további részét a főváros közelében lévő Nurmijärviban élte le. Itt is halt meg 1994. április 27-én. A kerület művelődési hivatala ezzel a kötettel kívánt megemlékezni a termékeny művésztől, születésének 100. évfordulója alkalmából. Askola nemcsak festő és grafikus volt, hanem őt Finnország egyik legkiválóbb fadaragó művészeinek is tekintették.

A könyvben sok fénykép kíséretében több levelét is közlik, nagyszámú barátjának róla szóló megemlékezésével együtt. Itt történik említés arról is, hogy a művész egy ötgyermekes hadiözvegyet vett feleségül, példás családi életük során feleségétől később még leánygyermek is született. Egyik megemlékező Nurmijärvi remetéjének nevezte, utalással a fővárostól elhúzó, a természet közelségét választó és annak értékeit műveiben megörökítő művészre. Askola kitűnő természetfotós is volt. Rajzai, ex librisei mellett ezekből is többet közöl a kizárólag finn nyelven íródott kiadvány.

*Soós Imre*



*Simon András grafikái, P1*



*Csiby Mihály: Szent Erzsébet, 1967, linómetszet, X3*



*N. Cernetsova, 2003, C3*



*Mezey István,  
Kazincbarcika,  
Tardonai út, P1*